

Diney Costeloe

Een verloren meisje in Parijs

Vertaald door Lia Belt

DE FONTEIN

1

Het was bitter koud, met een gure wind die over de grijsgroene akkers float. Onder een loodgrijze hemel die nog meer sneeuw beloofde, lagen restanten van eerdere sneeuwval tussen de heggen en in beschutte kuilen langs de route. Bevroren plassen knerpten en kraakten onder de paardenhoeven en koetswielen. De weg, voor zover je het een weg kon noemen, bestond uit keiharde karrensporen. Modder die op een warmere dag aan de wielen zou plakken en de koets zou afremmen, was nu bevroren in ribbels die totaal niet meegaven. De inzittenden werden ondanks de allernieuwste koetsvering zo heftig door elkaar geschud dat hun tanden op elkaar klapten; ze kregen er hoofdpijn van en voelden zich beurs over hun hele lichaam.

De elfjarige Hélène Saint-Clair was dicht tegen haar moeder aan gekropen voor de warmte, want de ijzige kou drong de hotsende koets binnen en ondanks hun met bont gevoerde reismantels en dekens was ze tot op het bot verkild. Wanneer was deze tocht eindelijk voorbij? Wanneer kon ze deze ijskoude, rammelende koets uit en weer de warmte in? De gordijntjes waren gesloten in een poging nog iets van de kou buiten te houden, dus ze kon niet eens uit het raam kijken om de tijd te doden. Ze wilde dolgraag vragen: ‘Hoelang nog, *maman*?’ maar ze durfde niet. Het had trouwens ook geen zin om daarnaar te vragen, want haar moeder wist het ook niet. De koetsreis vanuit Saint-Étienne duurde meestal twee dagen, maar ze waren nu al drie dagen onderweg en wie kon in deze barre omstandigheden zeggen hoelang het nog zou duren? Wat moest papa het koud hebben! Hélène vroeg zich af

waarom hij had besloten naast de koets mee te rijden in plaats van wat comfortabeler binnen bij hen, zoals hij meestal deed. Ze wilde dat aan haar moeder vragen, maar toen ze opkeek zag ze in het schemerige grijze licht dat door de gordijntjes scheen dat mamans ogen dicht waren. Haar gezicht stond strak, gekweld door kou en vermoeidheid. Op datzelfde moment hotste de koets heftig over een steen. Rosalie Saint-Clairs ogen vlogen open van schrik en haar armen verstrakten rondom het in bont gehulde kind op haar schoot, Hélènes jongste zusje Louise. Louise bewoog onrustig in haar slaap, maar werd niet wakker. De koets hobbelde verder en maman glimlachte over Louises hoofdje geruststellend naar haar andere twee dochters.

Clarice, drie jaar ouder dan Hélène, rilde en trok de kap van haar mantel strakker om haar gezicht. 'Hoe ver is het nog, maman? Zijn we er nou nog niet?' vroeg ze klaaglijk.

Hun moeder tilde het gordijntje een stukje op en keek uit het raam. Het sombere platteland had plaatsgemaakt voor wat huizen, en de koets kwam nu tot stilstand op een dorpsplein.

'Zo,' zei de vijfde inzittende van de koets, die ineengedoken in een hoekje naast Clarice zat. 'We zijn er.'

Marie-Jeanne, de kinderjuffrouw, tuurde naar hen vanuit de dekens waarin ze zich had gehuld; haar gezicht was gerimpeld en oud, maar haar ogen glansden nog als zwarte knopen. Hélène hield bijna net zo veel van Marie-Jeanne als van maman. Haar vriendelijke gezicht, zo vertrouwd en onveranderlijk, stelde haar altijd gerust, en in tijden van onzekerheid of angst waren Marie-Jeanne's armen altijd warm en veilig.

'Ik ben bang van niet, Marie-Jeanne,' zei hun moeder. 'Dit is een herberg. Maar het zal er warm zijn en we kunnen er iets eten, en daar knappen we vast van op.' Ze wekte voorzichtig de kleine Louise, die ongelukkig klaagde omdat ze werd gestoord in haar slaap.

De koetsdeur zwaaide open en hun vader Émile Saint-Clair keek naar binnen. Toen hij boos naar Louise keek, hield die meteen op met jammeren. 'We stoppen hier voor een maaltijd en daarna reizen we verder,' verklaarde hij. 'Ik wil vanavond in Parijs zijn.'

Ze maakten zich los uit de kleden en dekens en stapten uit. Geschrokken zogen ze hun adem naar binnen in de gure wind, maar Marie-Jeanne dirigeerde hen over de keien van het pleintje haastig naar de beschutting van de herberg. Papa regelde een privézitkamer op de eerste verdieping, en toen ze er naar binnen dromden, reageerde iedereen verheugd bij het zien van het laaiende vuur in de open haard. Mantels en moffen werden afgeworpen. Ze schaarden zich om het vuur en staken hun ijskoude handen naar de warmte uit. Hélène ging op een krukje bij de haard zitten, zo dicht mogelijk bij het vuur. Het voelde heerlijk toen haar voeten opwarmden, ook al tintelde het best pijnlijk toen haar tenen ontdooiden en de warmte zich door haar lichaam verspreidde.

'We kunnen niet lang blijven,' waarschuwde Émile toen hij zich even later bij hen aansloot. 'Er is een kans dat het weer gaat sneeuwen, en we willen niet ver moeten reizen in een sneeuwstorm. Dat zou pas echt problemen kunnen opleveren.'

Rosalie Saint-Clair dacht bij zichzelf dat het veel beter zou zijn als ze vannacht in de herberg bleven in plaats van haastig door te reizen, als er weer sneeuw werd verwacht. Ze hadden immers geen idee wat ze aan het eind van hun reis zouden aantreffen. Parijs was gebombardeerd. Stel dat hun huis helemaal niet meer overeind stond? Deze angst knaagde al aan haar sinds ze uit Saint-Étienne waren vertrokken. De wereld was onomkeerbaar veranderd sinds de vorige keer dat ze thuis in Parijs waren, en ze wenste dat haar man had gewacht op antwoorden op zijn brieven

voordat hij het gezin uit hun veilige zomerhuis op het platteland weghaalde. Dat had ze ook tegen hem gezegd, maar hij had vastgehouden aan zijn plan om terug te keren.

Toen ze begin juli vorig jaar naar Saint-Étienne waren gegaan, was dat alleen maar om aan de zomerwarmte in de vieze hoofdstad te ontsnappen. Zelfs in de gewildere wijken zoals Passy, waar zij woonden, kon de geur in augustus benauwend worden. In de verwachting dat ze in september weer zouden terugkomen, zoals altijd, waren Gilbert de butler en zijn vrouw Margot achtergebleven om op hun huis te passen. Maar de gebeurtenissen hadden hen verrast. Zoals de oorlogsverklaring tegen Pruisen een paar dagen later, gevolgd door de dramatische opmars van de Pruisische troepen en de nederlagen van de Franse legers die waren gestuurd om hen tegen te houden. Toen Parijs werd belegerd, omsingeld door Duitse troepen, waren Rosalie en Émile dankbaar dat ze de jaarlijkse tocht naar hun veilige huis op het platteland hadden gemaakt en zo waren ontkomen aan de verschrikkingen in de hoofdstad. Geruchten verspreidden zich door de dorpen: Parijzenaren stierven bij bosjes aan honger en ziekte en de verdedigers van de stad konden na mislukte pogingen tot een sortie weinig anders doen dan de broekriem aanhalen en wachten op hulp van buitenaf. Maar die hulp kwam niet. De Franse legers hadden zich overgegeven en Parijs aan zijn lot overgelaten, en de schande van die capitulaties was een zware last. Rosalie en Émile voelden die evenzeer als ieder ander. Hun twee zonen waren allebei soldaat en die hadden, voor zover hun ouders wisten, deelgenomen aan de rampzalige Slag bij Sedan waarbij keizer Napoleon gevangen was genomen. Sindsdien hadden ze niets meer van hen gehoord. Ze wisten niet eens of Georges en Marcel nog wel leefden.

Rosalie maakte zich dag en nacht zorgen om haar zonen, maar hoewel ze wist dat Émile dat ook deed, toonde hij

zijn emoties zelden. Hij deelde zijn angsten nooit met haar en dus misten ze de troost die ze elkaar zouden kunnen bieden. Émile was een goede echtgenoot en vader, maar zijn gevoelens voor zijn familie toonde hij nooit. Hij zou zoiets als een teken van zwakte beschouwen, en dus kreeg hij van zijn kinderen respect in plaats van genegenheid. Rosalie had van hem gehouden en deed dat nog steeds, maar sinds hij duidelijk had gemaakt dat hij uitingen van liefde ongepast vond, overstelpte ze haar kinderen ermee en kreeg het van hen terug. De dagen na de capitulatie van het leger bij Metz en Sedan waren weken en maanden geworden, maar nog altijd hadden ze niets van hun zonen gehoord. Duizenden mannen waren gesneuveld, vele duizenden meer waren gevangengenomen en Rosalie, zonder nieuws over haar zonen, smachtte naar hen allebei.

Eindelijk was er een einde gekomen aan de belegering en was er een wapenstilstand uitgeroepen. Émile Saint-Clair kon niet wachten om terug te gaan naar Parijs. Hij had een grondige hekel aan inactiviteit, waardoor de familievakantie van twee maanden altijd al een beproeving voor hem was. Normaal zou hij een paar dagen teruggaan naar Parijs en zijn gezin in Saint-Étienne achterlaten als het rustige leven op het platteland hem te saai werd, maar vanwege de oorlog waren die twee maanden er bijna acht geworden, wat hem verschrikkelijk had gefrustreerd. Als een gekooid dier was hij door het huis en de tuin gaan ijsberen, verlangend naar een terugkeer naar zijn geliefde Parijs en zijn belangrijke werk: het wederopbouwen van de stad.

Louis Napoleon had grote plannen gehad voor Parijs. Overvolle huizen en vervallen flats waren afgebroken om plaats te maken voor brede, met bomen beplante boulevards en sierlijke gebouwen. Dat sommige sloppenwijken waren weggeruimd, betekende meer drukte in de sloppenwijken die overbleven, maar voor Émile Saint-Clair,

architect, betekende het dat hij zijn handen meer dan vol had. Hij ontwierp met ingetogen grandeur en hoewel geen van de grote openbare gebouwen van zijn hand was, had het moderne comfort van de appartementen en huizen aan de westkant van Parijs veel aan hem te danken. Als gevolg daarvan bewoonden hij en zijn gezin al snel een mooi groot huis van grijze baksteen in een rustige laan, de Avenue Sainte-Anne in het Passy-district, en bezat hij een aantal panden in Montmartre die dan misschien niets aan zijn prestige toevoegden, maar wel aan zijn inkomen.

Hij was dankbaar dat zijn familie niet blootgesteld was geweest aan de gevaren en ontberingen van het leven in een belegerde stad, maar nu het weer vrede was, regelde Émile zo snel mogelijk zijn terugkeer. Hij had naar de huishoudster geschreven om de komst van het gezin aan te kondigen en naar zijn kantoor om aan te kondigen dat hijzelf zou terugkeren. Hoewel de oorlog voorbij was, was het land nog niet bevrijd van de Duitse bezetting.

‘Ik heb besloten dat we terug moeten naar Parijs,’ had Émile tegen Rosalie gezegd. ‘Ik kan echt niet nog langer wegblijven, en ik kan jou en de meisjes ook niet onbeschermde in Étienne achterlaten. Dat is veel te gevaarlijk terwijl er nog Pruisische soldaten over het platteland rondzwerven; jullie zullen veiliger zijn in Parijs.’ Hij sprak ferm, overtuigd van zijn gelijk. Rosalie was minder zeker geweest, maar toen ze tegensputterde en hij haar bezwaren terzijde schoof, legde ze zich bij zijn beslissing neer. Haar plek was aan zijn zijde en het gezin moest niet van elkaar gescheiden zijn in deze onzekere tijden. Maar hij wist ook dat ze snakte naar nieuws over Georges en Marcel, en vooral de gedachte dat ze in de stad eerder iets van hen zou horen dan op het afgelegen platteland verzoende haar met de terugkeer naar Parijs.

Émile was naar het hoofdkwartier van het Duitse legerkorps gereden, dat de weg vanuit Saint-Étienne versperde,

en had toestemming gevraagd om met zijn familie terug te keren naar Parijs.

Hij was met stramme beleefdheid ontvangen door majoor Schaffer, die hem erop wees dat veel Parijzenaren juist alle mogelijke moeite deden om de stad te verlaten nu het beleg was beëindigd. Émile liet zich niet ontmoedigen, ook niet toen de majoor de gevaren opsomde van zo'n tocht: van de betrekkelijke veiligheid van het platteland naar de door oorlog verscheurde hoofdstad – vooral omdat de spoorwegen hun normale activiteiten nog niet hadden hervat en ze over de weg zouden moeten reizen. Uiteindelijk had de majoor zijn schouders opgehaald en het benodigde document ondertekend, en Émile was er triomfantelijk mee huiswaarts gekeerd.

‘Het is allemaal geregeld,’ riep hij bij zijn terugkeer. ‘We vertrekken overmorgen naar Parijs.’

Terwijl de koets de poorten bij Saint-Étienne uit reed, had Rosalie een zucht toch niet kunnen onderdrukken, denkend aan de veiligheid en het comfort dat ze achterlieten, en de angst dat niet alles goed zou zijn in Parijs. Nu waren ze nog maar een paar kilometer van de stad vandaan en wilde ze het moment van de waarheid het liefst uitstellen.

‘Denk je niet dat we de nacht beter hier kunnen doorbrengen als er weer sneeuw wordt verwacht, lieve?’ probeerde ze, terwijl ze door het raam ongerust naar de dreigende hemel keek. ‘Als we in een sneeuwstorm terecht komen, vriezen we misschien wel dood.’

De lippen van haar man werden een streep. Hij haalde zijn bril met gouden montuur uit zijn zak, zette hem op zijn neus en keek haar over de rand heen kil aan; een gewoonte van hem wanneer hij het gevoel had dat er aan zijn gezag werd getornd. Geconfronteerd met die strenge blik zette Rosalie de discussie zelden voort.

‘Die kans lijkt me heel klein,’ zei hij. ‘We zijn er nu bijna,

en ik weet zeker dat de kinderen veel beter af zijn in hun eigen bed dan dat ze een derde nacht moeten doorbrengen in een dorpsherberg.'

Voordat Rosalie kon antwoorden, ging de deur open en kwam er een bediende binnen met een dienblad: een kan warme chocolademelk, een bord met stukken kip, wat brood en kaas. Ze zette het eten op tafel en trok zich zwijgend weer terug. Marie-Jeanne schonk de chocolademelk in en de meisjes pakten de warme bekers dankbaar aan. Ze hielden ze tussen hun handen voordat ze dronken.

'Het sneeuwt,' riep Louise plotseling. Ze zette haar beker bij de haardrand en rende naar het raam. Hélène ging ook kijken, en de twee meisjes knielden op de vensterbank en drukten hun neus tegen het glas. Dikke witte vlokken dwarrelden zachtjes uit de lucht en drapeerden een witte mantel over de keien van de stalhof en het leiendak van de stal. Met de sneeuw kwam ook de duisternis, en Rosalie was eindeloos opgelucht toen Émile zijn plan om koste wat het kost door te reizen liet varen en toch maar bedden besprak voor de nacht.

'Kom jullie chocolademelk opdrinken nu die nog warm is,' zei ze tegen de meisjes, en toen ze onwillig terugkwamen, liep Rosalie naar het raam om de gordijnen dicht te doen. Terwijl ze daar stond, hoorde ze hoefslagen op het plein beneden: er kwam net een groep soldaten aanrijden. Ze stegen met veel geroep en gelach af en betraden de herberg.

Snel sloot Rosalie de dikke gordijnen en leidde ze de aandacht van de kinderen af van de commotie. De afgelopen paar maanden had ze haar best gedaan om haar dochters af te schermen van nieuws over de oorlog, maar nu, vanwege Émiles vastberadenheid om halsoverkop terug te keren naar Parijs, logeerden ze nota bene in een herberg waar Duitse soldaten in de gelagkamer zaten te drinken.

Na de maaltijd brachten Rosalie en Marie-Jeanne de

meisjes naar hun slaapkamer en stopten hen in het grote bed dat ze met z'n drieën zouden delen.

‘Morgen thuis,’ mompelde Hélène, terwijl Rosalie haar welterusten kuste.

‘Ja, morgen thuis.’

Bij het ritmische geluid van de schommelstoel waarop Marie-Jeanne in de hoek van de kamer zat vielen de vermoeide meisjes snel in slaap.

De volgende morgen werden ze wakker in een glinsterend witte wereld. Het had niet zo hard gesneeuwd als gevreesd: de stralende witte sneeuwdeken, waar een winters zonnetje overheen danste, was nog geen vijf centimeter dik. De wind, de vorige dag nog zo guur, was gaan liggen en er was weinig risico op sneeuwbanken die de weg zouden blokkeren. De hemel was koud, bleekblauw en onbewolkt, en ondanks de moeilijkheden van de tocht die hun mogelijk nog te wachten stonden, was de hele familie aanzienlijk opgewekter en hoopvoller dan in de voorgaande dagen.

De koets stond alweer klaar in de stalhof, waar de adem van de paarden pluimen vormde in de frisse ochtendlucht. De meisjes, hun moeder en kinderjuffrouw stapten weer in en kropen onder de reisdekens. Deze keer deden ze de gordijntjes niet dicht en verwarmde het waterige zonnetje de koets een heel klein beetje.

‘Waarom rijdt papa niet met ons mee?’ vroeg Hélène toen ze haar vader zijn eigen paard weer zag bestijgen. ‘Waarom rijdt hij buiten, in de kou?’

‘Zo kan hij de weg beter overzien, voor het geval er problemen zijn,’ antwoordde haar moeder aarzelend.

‘Wat voor problemen?’ drong Hélène ongerust aan.

‘Met dit soort weer moet je altijd extra oppassen. Er kunnen sneeuwhopen op de weg liggen, of een omgevallen boom, of andere voertuigen die zijn gestrand of

misschien zelfs zijn omgeslagen in de sneeuw. We willen geen ongelukken.'

Hélène dacht aan het lage tempo dat ze tot zover hadden aangehouden, waarbij het haar onwaarschijnlijk leek dat ze ergens bovenop zouden botsen. Ze wilde dat net uitspreken, toen Clarice zei: 'Hij houdt de wacht voor het geval we worden aangevallen. Ze zeggen dat de mensen in Parijs nog steeds honger lijden en dat geen reiziger veilig is. Ze vermoorden je voor een snee brood.'

'Doe niet zo idioot, Clarice,' zei haar moeder scherp, met een ongeruste blik op Louise in de hoek.

'Het is echt waar, maman,' protesteerde Clarice. 'Ik hoorde de eigenaar van de herberg tegen papa zeggen dat hij moet oppassen. De burgers hebben er katten en ratten gegeten omdat ze zo'n honger hadden. Ieuw! Ratten! Ik zou zelfs als ik verhongerde geen rat kunnen eten!'

'Zo is het wel genoeg, Clarice,' snauwde hun moeder. 'Ik wil er niets meer over horen.'

Clarice bond in, maar ze ving Hélènes blik en fluisterde geluidloos 'ratten', met een vies gezicht.

'Moeten wij straks ook ratten eten, maman?' vroeg Louise. 'Als we thuis zijn?'

'Beslist niet,' antwoordde haar moeder.

'O, gelukkig.' Louise kroop weer onder de reisdekens.

'Misschien proberen ze onze paarden te stelen,' fluisterde Clarice tegen Hélène. 'Om ze op te eten...' Ze viel weer stil toen ze hun moeder zag fronsen.

Hun vader keek door het raampje naar binnen. 'Alles goed hier?' vroeg hij.

'Ja, we zijn er klaar voor,' antwoordde haar moeder, en na een bevel van hem reden ze langzaam bij de herberg weg. Ze sloot het raampje en de inzittenden van de koets leunden achterover voor de laatste oncomfortabele kilometers.

Hélène, die nu naast Marie-Jeanne zat, dacht na over wat Clarice had gezegd. Ze wist dat Parijs nu mogelijk

heel anders was dan de stad die ze voorheen had gekend en was een beetje bang. Anne-Marie, een van de huisbedienden in Saint-Étienne, had over de belegering verteld met alle lugubere details die haar vruchtbare fantasie kon voortbrengen. 'En het is allemaal echt waar, mejuffrouw Hélène. Mijn broer Robert is daar zelf geweest. Wandelende skeletten zijn de mensen er nu, wandelende skeletten. En sommige van die Pruisische soldaten, u weet toch wel dat ze kinderen eten? Ze koken ze en eten ze op.' Toen Hélènes ogen uitpuilden, had Anne-Marie haar stem gedempt en was ze op een ijzige fluistertoon doorgegaan. 'Ze zeggen ook dat sommige van die soldaten twee hoofden hebben, want Pruisen zijn anders, snap je, niet zoals wij Fransen, en natuurlijk is geen enkel fatsoenlijk meisje binnen een kilometer omtrek veilig voor ze. Robert zegt...' Maar Hélène had nooit gehoord wat de schatkamer nog meer voor informatie bevatte, want Marie-Jeanne was binnengekomen. Ze had ogenblikkelijk de glans in Anne-Maries ogen en de angst op Hélènes gezicht goed ingeschat en het dienstmeisje weggestuurd, en vervolgens had ze haar best gedaan om de schade ongedaan te maken.

Hélène geloofde nu die verhalen over mannen met twee hoofden en gekookte kinderen niet meer, maar ze begreep nog steeds niet hoe een meisje gevaar kon lopen op een kilometer afstand. Hadden de Pruisen extreem goede ogen? En waarom alleen meisjes? Hadden ze een hekel aan meisjes? Maar Hélène was bang voor het antwoord en durfde die vraag niet te stellen.

De koets hobbelde verder en Hélène keek een beetje aangeslagen naar buiten. Het landschap was helemaal niet zoals ze het zich herinnerde, maar behoorlijk vreemd en nogal angstaanjagend. De huizen en boerderijen in de omliggende dorpen waren verlaten door de bewoners, die naar het veilige Parijs waren gevlucht toen de Duitsers eraan kwamen, en vervolgens overgenomen door de

vijand om als soldatenkwartieren te gebruiken. Hélène zag loopgraven en wallen, en lange greppels die de ene plek met de andere verbonden, waardoor de dorpen in één lang lint van fortificaties waren veranderd.

‘Maman,’ fluisterde ze, want ze durfde niet eens hardop te praten, ‘waarom zitten de dorpen vol met soldaten? Zijn dat Pruisen?’

Haar moeder knikte met een strak gezicht, en Clarice riep uit: ‘O, straks vermoorden ze ons allemaal!’

‘Stil, Clarice,’ zei hun moeder scherp. ‘De oorlog is voorbij. We hebben niets te vrezen van de soldaten. Je vader heeft een reispermisatie in zijn zak.’

Maar toen ze dichterbij de stadsmuren kwamen, zagen ze de vernietiging die door de oorlog was aangericht. Bomen en huizen waren verdwenen, opzettelijk verwoest om de verdediging van Parijs gemakkelijker te maken door de enorme kanonnen op de stadsmuren een breed schootsveld te geven, en er waren alleen nog brokstukken en lelijke stronken van over. Op veel plaatsen was de weg waarover ze reisden zelfs helemaal verdwenen en hobbelde hun koets in een slakkengangetje over ruwe, stenige grond, waar ze groot gevaar liepen om een wiel kwijt te raken of zelfs om te kiepen.

Hélène hield stevig Marie-Jeannes hand vast terwijl ze hotsend en zwenkend over de bevroren grond reden en angstig naar het troosteloze uitzicht keken, nog grimmiger gemaakt door de deken van sneeuw die het landschap van kleur beroofde en alles zwart-wit aftekende tegen de loodgrijze hemel. Ze zagen geen andere reizigers op de weg en zijzelf waren de enigen die de griezelige stilte verbraken.

Even later stopte tot haar grote opluchting het hotsen en zwenken van de koets even. Turend door het raampje zag Hélène een groep paarden naderen, hun hoeven klepperend op de bevroren weg. Papa gebaarde naar Pierre, de koetsier, om te wachten en hen te laten passeren.

De officier die vooropreed liet zijn groep halthouden en reed alleen verder om met haar vader te praten. Iedereen in de koets wachtte met zwijgende angst af toen H    ne had gefluisterd: ‘Het zijn soldaten. Een van hen praat met papa.’

Haar vader toonde de reispermis  ie die hij van de Duitse majoor had gekregen, en na een kort gesprek haalde de officier zijn schouders op en wenkte zijn mannen. Ze draafden aan weerskanten langs de koets. Louise keek met grote, verwonderde ogen naar hen en zwaaide, en tot hun grote verbazing glimlachte een van de Duitse soldaten en zwaaide hij terug.

‘Louise,’ riep Clarice in afgrijzen, ‘dat is de vijand!’

‘Die ene was aardig,’ zei Louise onbezorgd. ‘Hij was toch geen vijand, maman?’

‘Hij was een Duitser, Louise,’ antwoordde haar moeder, ‘maar misschien wel een vriendelijke man. Misschien heeft hij een klein meisje zoals jij.’

‘Hebben Duitsers ook kleine meisjes?’ vroeg Louise met veel belangstelling.

‘Natuurlijk,’ zei H    ne smalend, maar ondanks die bevestiging was het idee dat de Duitsers ook families hadden helemaal nieuw voor haar, en bovendien moeilijk te accepteren. Voor haar betekenden Duitsers of Pruisen losgeslagen legers die Frankrijk binnenvielen en haar broers weghaalden.

Hun vader kwam weer naar het raampje toe rijden. Maman opende het een stukje en hij vroeg: ‘Iedereen in orde? We zijn niet meer ver van de poorten.’ Ze antwoordde dat alles goed met hen was, en dus gaf hij Pierre een teken en vervolgden ze hun moeizame tocht.

H    ne bleef uit het raam kijken, half gefascineerd en half doodsbang dat ze de wandelende skeletten zou zien die Anne-Marie had beschreven, maar die waren niet te zien. Uiteindelijk kwam de koets tot stilstand, en een poosje was H    ne alleen maar blij dat het hobbelen was opgehouden.

Ze keek naar buiten om na te gaan waarom ze waren gestopt en zag dat ze bij de muren van Parijs waren en voor de poort wachtten. Stemverheffing buiten de koets richtte de aandacht van alle vijf de inzittenden op een discussie die was ontstaan. Ze hoorden papa op boze toon praten, en een andere man die terugschreeuwde. Hélène en Clarice probeerden reikhalzend te zien waar het geschil over ging, maar werden naar achteren getrokken door hun moeder.

‘Blijf rustig zitten, meisjes, en wacht tot jullie vader klaar is met zijn gesprek met de poortwachter. Als er iets is wat jullie moeten weten, zal hij het jullie ongetwijfeld komen vertellen.’ Van ongerustheid was haar toon scherper dan normaal.

Ze hoefden echter niet lang te wachten, want hun vader kwam naar de koets toe en opende het deurtje. Zijn gezicht was bleek en hij sprak met een lage, gespannen stem van onderdrukte woede. ‘Lieve, ik moet jou en de kinderen vragen even uit de koets te stappen, alsjeblieft.’

Émile hielp eerst zijn vrouw uitstappen. Toen tilde hij met ongewone zorg stuk voor stuk zijn dochters naar buiten en zette ze naast hun moeder.

‘Jij ook, Marie-Jeanne,’ zei hij met nog een blik in de koets, en hij hielp zelfs de oude kinderjuffrouw een handje toen ze onhandig uitstapte. Hij draaide zich om naar een soldaat die bij de poort rondhing en zei boos: ‘Zo. Hopelijk ben je nu tevreden. Je hebt onze reispermisatie, je ziet het gehele gezelschap voor je staan en nu, als je het niet erg vindt, willen we graag de stad in om vreedzaam naar ons huis door te reizen.’

De poortwachter stapte naar voren, met hun reispermisatie nog in zijn hand. Rosalie trok haar dochters dicht naar zich toe en staarde met een trots geheven hoofd en een moedige, kalme uitdrukking op haar bleke gezicht naar de naderende soldaat. Hij had donkere stoppels op zijn

wangen en een vuil uniform dat hier en daar gescheurd was. Hélène deinsde achteruit toen hij naderde en zijn hand naar haar uitstak.

De soldaat liet zijn hand zakken en sprak tegen haar moeder. 'Madame, uw kinderen. Noem hun namen, alstublieft.' Rosalie somde hun namen op en de man vergeleek die nadrukkelijk met de reispermisatie. 'Dank u, madame. Wees zo goed om even te wachten.'

Hij riep er een andere soldaat bij en samen doorzochten ze op hun gemak de koets terwijl het gezin in de kou stond te wachten. Louise, overmand door de uitputting van de afgelopen dagen, begon te huilen, en zelfs een scherpe reprimande van Émile kon haar niet stil krijgen. Rosalie sloeg haar armen om haar heen en suste haar als een baby. De sjofele soldaten pluisten met gemaakte schaamteloosheid door hun reisdekens, op zoek naar verborgen spullen of personen. Na de doorzoeking van de koets lieten ze Pierre van de bok komen en de twee reiskisten losmaken die achterop waren bevestigd. Die openden ze en doorzochten ze grondig; ze gooiden de bezittingen van de Saint-Clairs in slordige stapels op de grond, net zolang tot de kisten helemaal leeg waren. Émile stond er met een ijzig gezicht van woede bij terwijl zijn gezin rillend van de kou en de vernedering moest toekijken hoe hun intiemste kledingstukken en privébezittingen achteloos op de grond werden gesmeten.

Uiteindelijk draaide de soldaat zich weer naar hen om en grauwde: 'Jullie mogen verder.'

'Laat de kinderen weer instappen, Rosalie,' zei Émile heel zachtjes, terwijl hij met moeite zijn geduld bewaarde, 'dan pakken jij en ik en Marie-Jeanne de kisten weer in.'

Rosalie draaide zich naar de koets om, maar werd opnieuw tegengehouden door de poortwachter, die nog niet klaar met hen was. 'Maar jullie paarden zijn gevorderd. Die hebben wij nodig. Jullie kunnen te voet verdergaan.'

De kille minachting waarmee de man sprak, werd Émile nu eindelijk te veel en hij ontplofte. ‘Hoe durf je mijn paarden te stelen? Welk recht denk je dat je daartoe hebt? Je onderbreekt onze reis ondanks onze schriftelijke toestemming, die jij waarschijnlijk niet eens kunt lezen, je doorzoekt onze koets, gooit al onze spullen door elkaar, en nu denk je dat je onze paarden kunt stelen? We hebben ze nodig om onze tocht te vervolgen.’ Terwijl hij sprak, stapte hij naar voren en legde een hand op het hoofdstel van zijn eigen paard, dat geduldig naast de koets stond. Maar vanuit het niets verschenen er nog vijf wachters en ineens stond hij in een kring van geweren. Even viel er een absolute stilte. Toen liet hij langzaam zijn hand van het paardenhoofdstel zakken en stapte achteruit.

‘En de koets?’ vroeg hij zacht. Hij had zijn temperament weer onderdrukt; tieren zou zijn familie alleen maar in meer gevaar brengen.

De soldaat haalde zijn schouders op. ‘Daar hebben we geen belangstelling voor.’ Hij droeg zijn mannen op om de paarden uit te spannen, liep weg en liet het gezin verloren voor de poort staan.

Émile, nog steeds vechtend tegen de woede en de vernedering, wendde zich tot zijn vrouw. ‘Ik vrees dat we moeten lopen.’

‘En de bagage dan?’ Ze keek naar de twee lege kisten, met de inhoud op de keien ernaast.

Hij antwoordde met beheerste kalmte. ‘Maak je geen zorgen, lieve, ik regel wel iets. Kom nu, kinderen, gaan jullie maar in de koets zitten om warm te blijven totdat we klaar zijn om te gaan.’

Aangeslagen liepen de drie meisjes terug naar de gestrande koets en stapten in om van de koude straat af te zijn. Een handjevol mensen had zich verzameld, speculerend kijkend naar de vreemde groep en naar de verspreide spulletjes. Een van hen was moediger dan de rest, een mager

meisje: ze schoot naar voren, griste een sjaal van Rosalie van boven op een van de stapels kleding en rende ermee door de stadspoort naar binnen. Met een brul schoot Émile met zijn pistool vagelijk in de richting van de dievegge. Dat hield haar niet tegen, maar had wel het effect dat de andere omstanders zich uit de voeten maakten en er kreten van schrik uit de koets kwamen. De aasgieren zouden echter niet lang wegblijven. Émile wist dat er geen tijd te verliezen was als ze nog iets van deze rampzalige episode wilden redden. Hij draaide zich abrupt naar de koetsier om, die verloren bij zijn voertuig zonder paarden stond, en riep: 'Pierre!'

'Ja, monsieur.' Pierre kwam naar hem toe.

'Ga snel de stad in en zoek iemand met een handkar. Haal hem hierheen, dan laden we de kisten daarop. Zo krijgen we ze dan wel naar de Avenue Sainte-Anne. Geef hem dit,' Émile gaf de man een gouden munt, 'en zeg dat hij er nog zo een krijgt als hij de kisten ongeopend bij ons huis aflevert. Blijf de hele weg bij hem.' Hij gaf de koetsier een zetje naar de stadspoorten. 'Ga snel. Wij ruimen hier op en wachten tot je terug bent. Opschieten, anders weet ik zeker dat al het andere net zo zal verdwijnen als de paarden.' Pierre liep schoorvoetend naar de poorten en betrad onbelemmerd de stad.

Émile richtte zijn aandacht op zijn bibberende dochters in de koets. 'Probeer warm te blijven tot Pierre terug is. Pak je goed in, want het kan even duren.' Als hij überhaupt terugkomt, dacht hij erachteraan.

Rosalie dekte de meisjes weer toe met de reisdekens. Hélène leek minder bang nu ze terug was in de denkbeeldige veiligheid van de koets, want ze vroeg: 'Waarom wilden die Pruisen onze paarden, maman? Hebben ze zelf geen paarden?'

'Pruisen?' Rosalie lachte bitter. 'Die mannen waren geen Pruisen; dat waren Fransen. Ze waren van de Nationale

Garde.' De uitdrukking op haar gezicht stak een stokje voor verdere vragen, en de meisjes bleven zwijgend zitten kijken naar hun ouders en Marie-Jeanne die de reiskisten weer inpakten en wachtten op de terugkeer van Pierre.

En terugkeren deed hij betrekkelijk snel. Émile, die met zijn pistool opzichtig in zijn hand de wacht hield bij de weer ingepakte kisten, stond op toen de koetsier aankwam, in het gezelschap van een haveloze straatjongen met een gammele handkar.

'Hij wil het wel doen, maar voor het dubbele,' zei Pierre, die met zijn hoofd naar de jongen gebaarde.

Émile keek naar de jongeman en zei ernstig: 'Je kunt het dubbele krijgen, als er niets ontbreekt of stuk is als we aankomen.'

De jongen grijnsde een gebit met een paar ontbrekende tanden bloot. Hij droeg een vaak herstelde jas, maar ondanks de bittere kou slechts een rafelig afgeknipte korte broek; zijn blote O-benen waren dun als stokjes. Op zijn dikke, vervilte haar stond een smerige pet. 'Prima, m'sieur. We redden het wel, wacht maar af,' antwoordde de knaap enthousiast; het was dan ook een flink bedrag voor zo'n gemakkelijk klusje.

Het was Émile duidelijk dat dit kind de belegering van Parijs en de honger binnen de muren had doorstaan, al klonk hij nog redelijk levendig. 'Hoe heet je, knul?' Émile vond het verschrikkelijk om hun bezittingen aan hem toe te vertrouwen, maar wist dat ze weinig keus hadden.

'Jeannot, m'sieur.'

'Nou, Jeannot, hoe denk je dat je onze bagage naar de Avenue Sainte-Anne kunt krijgen zonder het kwijt te raken aan plunderende dieven?'

'Dat zal ik u laten zien, m'sieur, en als jullie met me meelopen, zal niemand iets overkomen. Maar eerst laden we die kisten erop, *hein?*' Hij sprak met zo veel vertrouwen dat Émile knikte. Hij, Jeannot en Pierre tilden samen de

bagagekisten op de gammele kar.

‘Nu dekens, m’sieur,’ droeg de jongen hem op, en zonder vragen te stellen haalde Émile ze uit de koets en zei hij tegen Rosalie en Marie-Jeanne dat de meisjes moesten uitstappen.

Jeannot pakte de dekens aan en bedekte de kisten ermee; ze lagen naast elkaar, twee lange, rechthoekige vormen, discreet bedekt en geheel verborgen. Toen wendde hij zich tot Rosalie. ‘Hou de jongedames dicht bij u, madame, en loop achter mij aan. U loopt achter hen,’ zei hij tegen Émile, ‘en u,’ zei hij tegen Pierre, ‘helpt mij duwen. Het lukt me niet in mijn eentje.’ Dat laatste was wel duidelijk – zijn kracht zat in zijn karakter, niet in zijn uitgemergelde lichaam, en Pierre zou het meeste van het duwwerk voor zijn rekening moeten nemen, maar de koetsier protesteerde niet.

Zonder discussie namen ze positie in zoals hij had aangegeven, want de volwassenen werden zich plotseling bewust van de superieure kennis van het straatschoffie, van het feit dat ze een vreemde stad zouden betreden, niet langer het Parijs dat ze acht maanden geleden zo monter hadden verlaten. De meisjes waren zo bang en verdoofd van de kou dat ze gewoon gehoorzaamden en wachtten tot het allemaal achter de rug was.

Genegeerd door de mannen van de Nationale Garde ging de kleine stoet door de poorten naar binnen. De koets bleef verlaten buiten de muren staan, overgeleverd aan de genade van de aasgieren die alweer aan kwamen sluipen.

En zo keerde de familie Saint-Clair naar Parijs terug, moe en te voet, met hun bezittingen op een handkar.

Terwijl ze de straatjongen Jeannot door smalle keienstraten volgden, moest Hélène weer aan Anne-Maries enge verhalen denken. Soms stonden de hoge gebouwen aan weerskanten zo dichtbij dat het leek alsof ze door donkere, lawaaiige gangen liepen. Het wegdek was glad en smerig,

slijmerig van de menselijke en dierlijke uitwerpselen, en er walmde een onbeschrijflijke stank vanaf die hen nu en dan dreigde te overstelpen. Alleen Jeannot, die voor hen uit sjokte met de ratelende handkar, hield hen in beweging. Hélène moest vechten om niet over te geven; ze concentreerde zich op de man en de jongen voor haar, keek niet naar de smurrie onder haar voeten en hield met de ene hand stevig haar moeders mantel en met de andere Marie-Jeannes hand vast. En al die tijd wist ze dat ze werd gadeslagen, voelde ze ogen naar haar staren vanuit deuropeningen, van achter ramen en vanuit schaduwen.

Vreemde mensen holden over straat, doken gebouwen in en kwamen stegen uit, en elke keer als er iemand naderde riep Jeannot snel: ‘Pas op! Hou afstand! Koorts! Koorts! Er is hier ziekte.’ Dan opende er zich een pad voor hen en liepen ze door. Maar uiteindelijk was een groep dapperder dan de rest, of gewoon hongeriger of hebzuchtiger. Ze versperden de weg en gingen niet aan de kant toen Jeannot zijn waarschuwingen riep.

‘Zo, *mon brave*, en wat hebben we hier?’ De leider stapte naar voren en wilde de deken van de kisten trekken.

Jeannot plukte zijn sjofele pet van zijn hoofd, draaide er geagiteerd mee tussen zijn handen en riep: ‘Alleen maar twee doodskisten, m’sieur. Tot nu toe zijn pas twee van ons overleden, maar mijn grootmoeder,’ hij gebaarde achteloos naar Marie-Jeanne, ‘heeft de rillingen al gekregen en ligt misschien straks zelf ook op de kar.’

De man ging een stap achteruit, maar bleef argwanend en wees naar de Saint-Clairs. ‘En die? Waarom zijn ze zo dik en goed gekleed? Die hebben echt de afgelopen zes maanden niet in Parijs gewoond.’

Papa betastte het pistool onder zijn jas, klaar om op de man te schieten als die nog dichterbij kwam, maar Jeannot lachte vluchtig. ‘Je hebt gelijk,’ piepte hij, ‘maar zij zijn ook ten dode opgeschreven, want we hebben drie dagen bij

elkaar opgesloten gezeten in het wachthuis. De wachters lieten ons er alleen maar uit omdat ma en pa doodgingen van de koorts en ze bang waren dat zij ook aangestoken zouden worden. Kijk maar hoe bleek dat kind is.' Jeannot wees met een groezelige vinger naar Louise, die weer in huilen uitbarstte en haar gezicht in de rokken van hun moeder drukte. De dief leek wat in te binden, waarop Jeannot monter zei: 'Wil je anders zelf even in de kisten kijken? Ze stinken wel verschrikkelijk, want we hadden niet de mogelijkheid om ze fatsoenlijk af te leggen toen ze dood waren, maar als je zeker van je zaak wilt zijn...' Het bleef even stil toen hij zijn hand naar de deken uitstak.

Maar op dat moment verloor Hélène, overmand door een stinkende hoop mest op straat, haar strijd tegen haar maag en moest ze ontzettend overgeven. Dat was de druppel: de dieven verloren hun moed en smolten weg in de schaduwen, hun hebzucht overwonnen door hun angst voor de ziekte.

Marie-Jeanne troostte Hélène en veegde het braaksel van haar gezicht en kleren, maar ze schaamde zich diep, wetend dat ze zichzelf te schande had gezet. Haar vader zou vast boos op haar zijn. Maar vreemd genoeg leek papa helemaal niet boos. Integendeel eigenlijk: toen haar gezicht schoon was, gaf hij met een zeldzaam gebaar van goedkeuring een klopje op haar wang en zei: 'Slimme truc. Dapper klein meisje.' Onthutst om zijn reactie, maar er ook enigszins door getroost, pakte Hélène Marie-Jeanne's hand weer en zo vervolgde de kleine processie onbelemmerd haar weg naar de bredere straten en boulevards dichterbij hun eigen wijk.

Haar moeder slaakte verschrikte kreten toen ze zag hoe kaal de wijk eruitzag. Weg waren de grote bomen die langs de straten hadden gestaan; alleen lelijke stronken op de grond toonden nog waar ze ooit hun sierlijke schaduwen hadden verspreid.

‘De bomen,’ fluisterde ze. ‘Wat is er met de bomen gebeurd?’ Het was vreemd, maar van alle verschrikkingen die ze in het afgelopen uur hadden gezien en ervaren, waren het de overblijfselen van de bomen die haar ijzeren zelfbeheersing leken te breken. Stille tranen biggelden over haar wangen.

‘Brandhout,’ zei Jeannot laconiek. Iets sneller lopend op de bredere weg duwde hij eindelijk de handkar de Avenue Sainte-Anne in, die ook van bomen was ontdaan, en wendde zich tot Hélènes vader. ‘Welk huis?’

Eerste druk augustus 2026

Dit is het eerste deel in de serie Dochters van Parijs.

Oorspronkelijke titel *The Lost Girl in Paris*

Oorspronkelijke uitgever Head of Zeus, part of Bloomsbury Publishing Plc

Copyright © 2019 Diney Costeloe

The moral right of the author of this work has been asserted in accordance with the Copyright, Designs and Patents Act 1988

Copyright © 2026 voor deze uitgave Uitgeverij De Fontein, Utrecht
Vertaling Lia Belt

Omslagontwerp Splendid Grafisch Ontwerp

Omslagillustratie met toestemming van Bloomsbury Publishing Plc

Opmaak binnenwerk Crius Group

ISBN 978 90 261 8357 7

ISBN e-book 978 90 261 8358 4

ISBN luisterboek 978 90 261 8359 1

NUR 302

www.uitgeverijdefontein.nl

Uitgeverij De Fontein vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van het papieren boek van deze titel is daarom gebruik gemaakt van papier waarvan het zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Alle personen in dit boek zijn door de auteur bedacht. Enige gelijkenis met bestaande – overleden of nog in leven zijnde – personen, anders dan die in het publieke domein thuishoren, berust op puur toeval.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronisch, door geluidsopname- of weergaveapparatuur, of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Tekst- en datamining niet toegestaan.